

4. Непрозорі і недосконалі процеси роздержавлення і приватизації.
5. Ручний, а не риковий режим управління економікою країни.
6. Високий рівень корупції працівників окремих інститутів державної влади та місцевого самоврядування.

Проблеми детінізації економіки України сьогодні є найактуальнішими для нашої країни і вимагають всестороннього наукового дослідження, й пошуку ефективних механізмів гальмування неконтрольованої економіки (тіньової) і стимулювання розвитку легальної (контрольованої) державою і суспільством економіки.

Література:

1. Про систему оподаткування. Закон України від 25.06.1991р. Офіційне видання. Закони України. Т.2./В.П. Опришко (голова). – К.:1996. – С.27-34.
2. Про оподаткування прибутку підприємств. Закон України від 22.05.1997р. //Баланс, 1998. - №2.
3. Про податок на додану вартість. Закон України від 03.04. 1997р.//Баланс, 1998. - №2.
4. Про податок з доходів фізичних осіб. Закон України від 22.05.2003р. №889 //Урядовий кур'єр, 2003. - №58.
5. Бандурка О.М., Духов В.Є., Петрова К.Я., Червяков І.М. Основи економічної безпеки: Підручник. – Харків: Вид-во Національний університет внутрішніх справ. – 2003. – 236с.
6. Економічна безпека: навч. посіб./За ред. З.С. Варналія. – К.: Знання, 2009. – 617с.
7. Дзюбань О. П. Національна безпека в суспільствах транзитивного типу: монографія /О.П. Дзюбань. – Х.: НАУ ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», 2004. – 291с.
8. Мазур І.І. Детінізація економіки України: теорія та практика: монографія //І.І. Мазур. – К.: Київ, ун-т, 2006. – 329с.
9. Попович В.М. Тіньова економіка як предмет економічної кримінології. – К.: Правові джерела, 1998. – 448с.

УДК 658.5:338.435:636.4

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ – ЯК ОСНОВНИЙ МЕХАНІЗМ ВІДРОДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Строченко Н.І.

На даний час взаємозв'язки учасників аграрного ринку не врегульовані. Як результат - значна частина вирощеної сільськогосподарської продукції потрапляє до кінцевих споживачів через посередників чи продається селянами поза межами організованих аграрних ринків у непридатних для торгівлі місцях. Тому на даний момент актуальним є удосконалення організаційних та економічних умов формування та розвитку інфраструктури агропромислового комплексу, що забезпечить прозорий ринковий механізм реалізації сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, підвищить якість товарів та знизить кінцеву ціну.

Утримання спадаючого рівня виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення ефективного розвитку агропромислових підприємств, вирішення проблеми продовольчої безпеки держави і кожного її регіону були і на сьогодні залишаються одними з основних проблем аграрної практики і тематики наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців.

Тому в даний час стає актуальною проблема ефективності та переходу сільськогосподарських виробників на реальні ринкові відносини, зберігаючи при цьому створений раніше виробничий потенціал для того, щоб у найближчі роки відновити втрачені позиції і вийти на якісно новий рівень виробництва й споживання продукту.

Мета дослідження. На прикладі однієї з провідних галузь в умовах територіальної, часової і фінансової обмеженості визначити можливість відтворення виробництва продукції переходу в нову якісну площину рівня інтенсифікації і ефективності, враховуючи принципи розміщення, спеціалізації і концентрації сільськогосподарського виробництва.

Глибина вивчення проблеми: В розробку загальних теоретико-методологічних та практичних проблем розвитку сільськогосподарського виробництва в умовах ринкової економіки та шляхам виходу його з кризового стану значний внесок зробили вчені: О.Г.Бойко, П.І.Гайдуцький, М.Я.Дем'яненко, Й.С. Завадський, М.Ф.Кропивко, М.Д.Корінько, В.Я. Месель-Веселяк, О.М.Шпичак та інші.

Більшість вчених економістів-аграрників схиляються до думки, що для досягнення конкурентоспроможності аграрного виробництва галузі необхідно приділяти увагу регіональним особливостям та умовам, в яких розвивається кожна сільськогосподарська галузь і агропромисловий комплекс в цілому. Найголовнішим спільним твердженням є той факт, що повинні бути розроблені й реалізовані для кожного регіону системи ведення господарювання, які забезпечували б достатню ефективність і конкурентоспроможність агропромислового виробництва та кожного підприємства і продукції, яку воно виробляє.

Проте більшість робіт з питань підвищення економічної ефективності виробництва сільсько-

господарської продукції присвячені окремим теоретичним моментам покращення ситуації за умови безпосереднього втручання механізмів державного регулювання в галузь виробництва, та практично не проводилися дослідження цієї проблеми з урахуванням самостійного функціонування окремих підприємств, що є слушним за часів кризи в економіці країни, а також в достатній мірі не дослідженими і узагальненими результати комплексного підходу: з огляду на терміновість, фінансове забезпечення, галузеві і територіальні особливості того чи іншого виробництва.

Зміст дослідження. Під впливом кризових процесів в економіці України в агропромисловому комплексі не тільки уповільнились процеси відтворення, але проявились диспропорції в розвитку окремих галузей і виробництво окремих видів продукції. На межі повної ліквідації опинились енерго- і трудомісткі галузі, список яких очолили галузі м'ясного тваринництва.

На сьогодні безспірним є твердження про особливість значення для сільськогосподарських товаровиробників кооперації з переробною галузю. Але не варто обмежуватись лише цим напрямком кооперування.

Як свідчить досвід зарубіжних країн, кооперування сільськогосподарських підприємств зменшує кількість посередницьких ланок та підвищує прибутковість діяльності кожного окремого суб'єкта господарювання. Найбільш перспективною формою інтеграції товаровиробників є територіально - галузеві кластери. Формування інтегрованих виробничих та збутових сполучень на чітко окресленій території мусить зменшити витрати на комунікаційну діяльність підприємств-учасників при забезпеченні інтенсивних темпів зростання обсягів реалізації продукції, що обумовлює підвищення загальної ефективності діяльності підприємств за рахунок збільшення їхньої рентабельності.

Враховуючи відсутність конкретної методології формування галузево-територіального кластерного об'єднання, пропонуємо на основі аналізу закордонного досвіду розроблену методику проведення алгоритму галузево-регіонального кластеру, сутність якої полягає у виконанні послідовних заходів:

1. Обрання в певному регіоні галузі, розвиток якої є важливим у соціально-економічному контексті.

2. Аналіз стану та динаміки розвитку обраної галузі.

3. На основі аналізу виокремлення основних проблем галузі та розробка оперативних та стратегічних цілей;

4. Виокремлення основних об'єктів виконання поставлених цілей, що задовольняють всі вимоги кластеру: однорідність, наявність синергійного ефекту і коопераційних зв'язків).

5. Побудова карти кластеру з позначенням об'єктів і схеми зв'язків між ними.

6. Розробка стратегії подальшого функціонування галузі з урахуванням кластерного формування.

На Сумщині за часи довгого та не завжди продуманого реформування аграрної сфери залишилось небагато сільськогосподарських виробничих та обслуговуючих підприємств галузі свинарства, які діють, або які спроможні відновитись протягом короткого часу та при незначних капіталовкладеннях.

За допомогою ранжування було виявлено найбільш перспективні райони області за розвитком свинарства. Дослідження проводилось за такими показниками, як щільність поголів'я, витрати праці та кормів на виробництво 1 ц продукції, собівартість, середньодобовий приріст. Була доведена приміська прив'язка свинарства, бо найбільш розвинутими виявились ті райони Сумської області, як розташовані поблизу обласного центру – Сумський, Лебединський, Тростянецький, які і визначали територіальне розміщення кластеру.

Пропонований територіально-галузевий кластер об'єднує в декілька груп компаній із взаємоузгодженою і взаємовигідною діяльністю. За допомогою вдалого поєднання підприємств учасники кластера можуть отримувати виробничо - фінансові ресурси інформацію, необхідні їм для розширеного відтворення виробника, поглиблення виробничої спеціалізації кластера і повного в найближчій перспективі забезпечення на рівні регіону м'ясом в межах санітарних норм.

За однорідністю виконуваних функцій виділяємо:

1. Аналітичний центр – основна управлінська структура кластеру:

Даний координаційний підрозділ створюється для надання учасникам кластеру інформації щодо стану ринку в цілому та діяльності окремих його суб'єктів і державних установ; аналізу і надання інформації з питань ризиків торговельної, фінансової, інвестиційної діяльності в галузі. Тут же відпрацьовують логістичні принципи матеріально-технічного забезпечення, фінансово-товарні зв'язки, темпи і можливості відтворення поголів'я.

2. Торговий центр, до функцій якого входить управління маркетинговою діяльністю, а саме::

збір, обробка та надання інформації про постачальників товарних ресурсів (щодо цін, товарів, знижок і т.д.);

ведення переговорів та підготовка угод щодо закупівель на пільгових умовах (за рахунок забезпечення певного обсягу закупівель кількома підприємствами торгівлі);

реалізація готової продукції оптовим торговцям та вроздріб через власну мережу, оформлення біржових угод тощо;

участь у тематичних виставках, тендерах та аукціонах.

3. Кредитні і наукові установи, навчальні заклади. Власне роботу з ними можна покласти на центр ділової активності, до функцій якого надасться наступне:

- аналіз і надання інформації суб'єктам підприємницької діяльності про банківські програми з кредитування і страхування;

- формалізація кредиту (підготовка стандартних угод за основними напрямками співпраці підприємств з банківськими та іншими фінансовими

установами, страховими компаніями);

- ведення переговорів з фінансовими установами щодо надання кредиту на пільгових умовах, визначення застави тощо.

4. Співпраця з науковими установами та навчальними закладами планується також на тимчасовій основі та необхідна для:

а) забезпечення вільного обміну інформацією між підприємцями, між підприємцями і науковцями, підприємцями і державними органами шляхом організації «круглих столів», семінарів, конференцій з приводу управління різними аспектами господарської діяльності, розповсюдження провідного досвіду організації діяльності;

б) аналізу та надання інформації підприємцям з питань організації навчання, підготовки необхідних для торгівлі кадрів, їх перекваліфікації у провідних підприємствах галузі і навчальних закладах вищої освіти.

5. Виробничий блок територіального кластеру, до якого входять:

* виробничі сільськогосподарські підприємства;

* комбикормові заводи;

* племзаводи та репродуктори;

* м'ясопереробні підприємства;

* обслуговуючі підприємства (автотранспортні, ветеринарні, сервісного обслуговування тощо).

Як видно виробничий блок запропонованого об'єднання містить в собі як племінні сільськогосподарські підприємства з вирощування свиней, так і племінні заводи, а також переробні та кормовиробничі підприємства.

Тобто даний блок поєднуватиме в собі всі етапи виробництва свинини, як кінцевої товарної продукції, включаючи процеси забезпечення, виробництва, переробки і обслуговування. Враховуючи складну економічну ситуацію в галузі та відсутність бюджетного фінансування, між учасниками кластеру будуть практикуватись взаєморозрахунки готовою продукцією, відгодівельним поголів'ям, племінним молодняком, використовуватимуться методи попереднього авансування виробничих підприємств комбикормових заводів під оборотні фонди переробними підприємствами за рахунок коштів кінцевих споживачів(оптових покупців).

Таким чином, навіть не маючи достатньо фінансових ресурсів, відгодівельні господарства зможуть забезпечити свиней якісними кормами в належній кількості та отримають гарантію збуту власної продукції на переробні підприємства, минаючи численних посередників. А комбикормові заводи, отримавши продукцію від відгодівельних підприємств і авансові надходження в рахунок поставлених кормів, зможуть також фінансово забезпечити власну діяльність .

Таблиця 1

Прогнозний рівень виробництва свинини сільськогосподарськими підприємствами територіально-галузевого кластера*

Показники	Факт		Проект	
	область	в т.ч. територія кластеру	2012 р.	2015 р.
Середньорічне поголів'я свиноматок, гол.	8854	2798	6000	10000
Отримано поросят за один опорос від основної свиноматки, гол.	8,1	8,5	9	10
Число опоросів за рік	1,8	1,9	2,0	2,2
Вихід поросят від однієї основної свиноматки в рік, гол.	14,6	16,2	18	22
Падіж поросят, %	10	10	5	5
Загальний приплід, гол.	116341	40664	102600	209000
Середньодобов.приріст свиней,г	222	280	400	500
Витрати кормів на 1 ц приросту живої маси,ц.корм.од.	15,1	13,2	10,5	7,0
Витрати праці на 1 ц прироста живої маси, люд-год.	89,1	70,5	40,5	30,5
Тривалість відгодівлі, днів	312	285	260	260
Забійний вихід, %	75	75	80	80
Загальн.вихід продукції, тис.т	6,1	2,7	10,7	24,4

* розрахунки аспіранта кафедри економіки і контролінгу СНАУ Лозинської І.В.

Нами територіально-галузевий кластер розглядається як форма оптимального поєднання основовизначаючих факторів ефективності виробництва (концентрації, спеціалізації і інтенсифікації) та основних напрямів економічного розвитку тваринницької галузі (розміщення, інтеграції і кооперування) з метою задоволення потреб регіону в м'ясопродукції при мінімальних фінансових витратах, враховуючи резерви перспективного розвитку.

Нормативне споживання м'ясопродуктами населення буде задовольнятися в три етапи: першочергово все міське населення області та приватні і підсобні господарства племінним молодняком, на другому етапі – крім цього буде забезпечено все населення кластеру, на третьому – все населення області. В таких пропорціях відбудуватиметься і відтворення продуктивного поголів'я без суттєвих вливань бюджетних коштів, тобто на принципах регіонального самозабезпечення. Проведені розрахунки підтверджують реальність і часову обмеженість досягнення економічного і соціального ефекту.

Отже, такий процес модифікації організаційних структур сільськогосподарського виробництва є досить актуальним, бо дозволяє кожному з підприємств кластерного об'єднання брати участь у розподілі фінансового результату від виготовленої продукції і реалізованої товарної продукції.

Власне відкритість підприємств різних сфер діяльності до співпраці, готовність створювати альянс з різними партнерами робить бізнес більш стійким, тому необхідно створювати інноваційні підходи до ведення бізнесу, що дозволяють ефективно використати наявні ресурси й успішно протистояти негативним зовнішнім факторам. У цьому сенсі створення територіальних кластерів якнайкраще відповідає умовам сьогодення. Територіально – виробничий кластер має стати основою самозабезпечення регіону на сільськогосподарську продукцію на умовах самофінансування і термінового вирішення продовольчої безпеки держав.

Література

1. Лозинська І. Концептуальна модель уссовершенствовання функционирования отрясли свиноводства. /И.В.Лозинская//Бізнес – Інформ.-2010.№2-С.29-32.
2. Рыжаков Е.Д. Кластерное развитие агропромышленного комплекса / Е.Д. Рыжаков // Региональная экономика. – 2007. – № 14 – 53. – С. 34–40.
3. Супрун О.М. Подолання наслідків кризи в аграрному секторі. / О.М. Супрун // Економіка АПК. – 2008. – №12. – С.37-38.
4. Хвесик М.А. Оцінка регіональних особливостей локалізації основних показників розвитку продуктивних сил України / М.А. Хвесик//Економіка АПК.2010№4.С.27-30
5. Худавердієва В.Н. Організаційно-економічний механізм підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств / В.Н. Худавердієва // Економіка АПК. – 2009. - №11. – С.23-25.
6. Яшева Г. А. Кластерный подход в повышении конкурентоспособности предприятий / Г.А.Яшева. - УО "ВГТУ": Витебск, 2007. УДК 004:658

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Смоляров Г.А., Виганійло С.М.

Пропозиції і рекомендації, що містяться в роботі, створюють вагоме підґрунтя для вдосконалення формування складових системи планування та прогнозування розвитку аграрних підприємств в умовах ринку. Для вирішення прогностичних та планових задач на підприємствах АПК систематизовано методичні підходи до застосування у процесі планування і прогнозування розвитку аграрних підприємств економіко-математичного моделювання, яка передбачає забезпечення комплексності та системності планування і прогнозування діяльності на всіх рівнях господарювання.

Актуальність дослідження. Планування сільського господарства, як і інших сфер матеріального виробництва, є невід'ємною складовою частиною організації будь-якої цілеспрямованої діяльності. На жаль, останнім часом ставлення до планування (на державному рівні, і особливо на рівні підприємств) різко змінилось до майже повного його ігнорування. Абсолютна більшість аграрних підприємств не йде далі складання виробничої програми, не плануються витрати і собівартість продукції, не складаються фінансові плани, не розробляються комерційні розрахункові плани підрозділів. Водночас спостерігається майже повне згортання

планово-економічної роботи, що є прямим руйнуванням основ аграрного виробництва.

Постановка проблеми. Проблема постає у напрацюванні найпрогресивніших технологій планування. З плином часу з'являються нові фактори, адже раніше через свою трудомісткість не враховувались. Система збору та обробки інформації застаріла. Стрімкий розвиток інформаційних технологій дозволяє через використання нових програмних засобів, мережевих ресурсів отримувати інформацію про показники, які раніше не враховувались, обробляти її та аналізувати. В ринкових умовах потреба в інформації виникає не тільки на підприємствах, а